

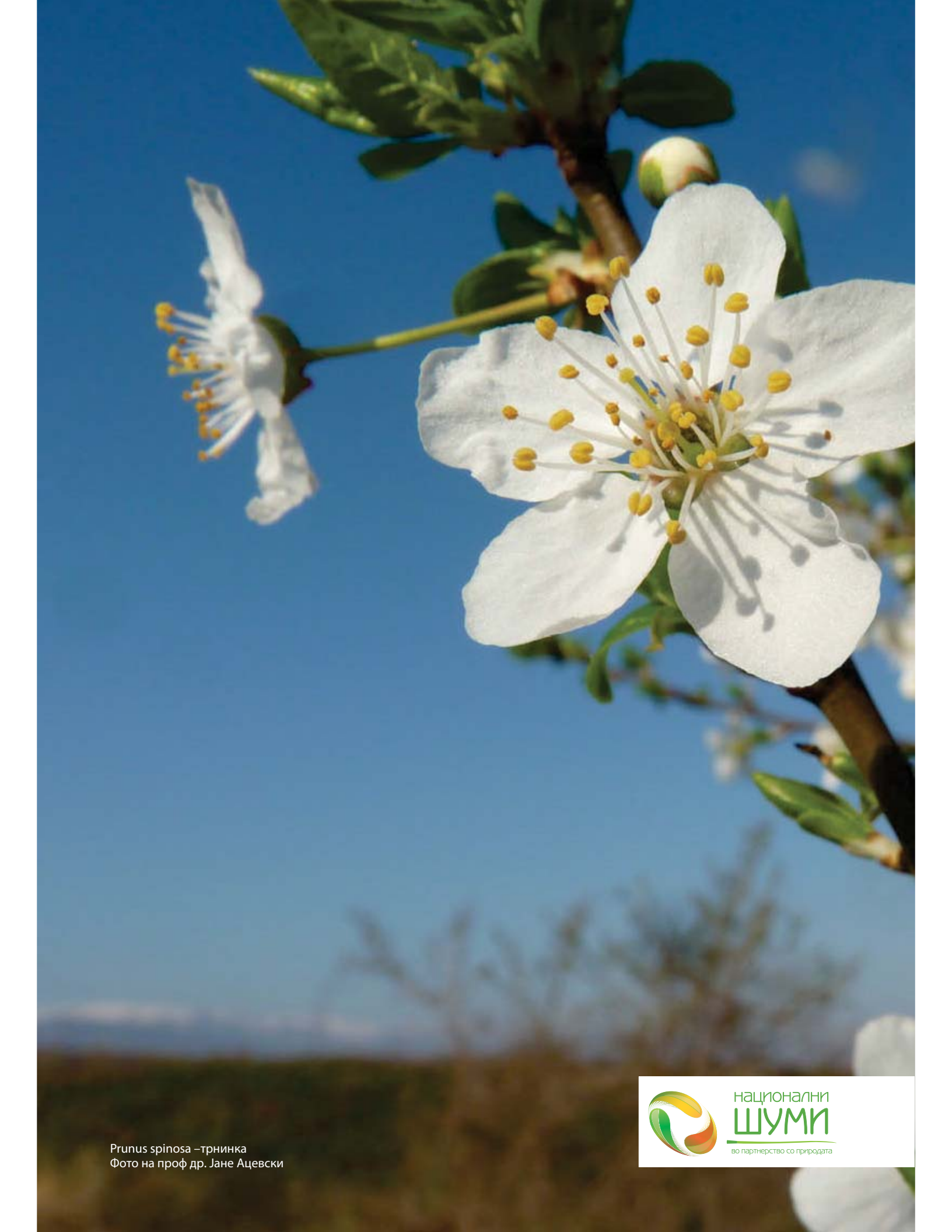
Наша
ШУМА

БРОЈ 81. АПРИЛ, 2022

ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

Prunus amygdalus Бадем
Фото на проф. др. Јане Ацевски

Prunus spinosa –тринка
Фото на проф др. Јане Ацевски

национални
ШУМИ
во партнерство со природата

НОВОТО СЕДИШТЕ НА ДИРЕКЦИЈАТА НА ЈП "НАЦИОНАЛНИ ШУМИ"

Новото седиште на Дирекцијата на ЈП "Национални шуми" од почетокот на 2022 год. се наоѓа на ул.Булевар Св.Климент Охридски бр.68-Скопје (кај Европски универзитет), каде се сместени сите сектори во рамките на Јавното претпријатие, освен Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање кој останува на својата претходна адреса.

ЕСЕНСКО ПОШУМУВАЊЕ

Активностите во областа на одгледувањето на шумите, се базираат на обврските кои се пропишани со Посебните планови за стопанисување со шуми и Програмата за проширена репродукција на шуми од МЗШВ.

Согласно Програмата за Проширена репродукција на шуми и мерката: Отстранување на последиците од шумски пожари во рамките на една ШСЕ преку вештачка обнова со пошумување со садници, вработените од подружниците на ЈП Национални шуми извршија пошумување.

ДЕНОТ НА ШУМИТЕ, ОДБЕЛЕЖАН СО ПОШУМУВАЊЕ ВО СИТЕ ПШС НА НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

21 март не е само првиот ден на пролетта, туку е и светски ден на шумите, на белите дробови на светот кои го чистат воздухот. За овој значаен ден, Јавното претпријатие на ниво на цела држава, во подружниците, во кои според нашите годишни планови има предвидено пошумување, се врши пошумување со шумски видови дрвја. Пошумување се изведува во сите подружници во рамките на ЈП Национални шуми на ниво на цела држава.

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ ЗА 2022 ГОДИНА

Програмата за работа на ЈП Национални шуми, претставува збир на поединечните предлог-програми на подружниците и е изработена во согласност со Посебните планови за стопанисување со шумите. Програмата за работа е еден од најзначајните документи, со кои се поставуваат конкретните задачи кои треба да се остварат во тековната година, имајќи го предвид остварувањето на главната општествена задача и основната цел во работењето на ЈП, а тоа е заштита и одгледување на шумите, како добро од општ интерес.

04 БЛИЦ	13 ПОШУМУВАЊА СО ЦЕЛ	22 РАБОТНА СРЕДБА
09 ЕДИТОРИЈАЛ	14 ДЕН НА ШУМИТЕ	23 ОБУКИ
10 ЕСЕНСКО ПОШУМУВАЊЕ	16 НАСТАН	25 ИНВЕСТИЦИИ
12 ДЕН НА ПЛАНИНАТА	17 ПРОГРАМА	28 СТОРИЈА

Весник на ЈП за стопанисување со шуми Национални шуми

Издавач: ЈП Национални шуми • За издавачот: Јулиана Николова, директор

Главен и одговорен уредник: Фатима Шкријељ

Редакција: Фатима Шкријељ • Издавачки совет: Јулиана Николова,
d-r Berat Dehari, Гордана Серафимовска, м-р Гоце Николовски, м-р Маре Басова, Николчо Киров

Компјутерска подготовка: Графо Пром

ЈП Национални шуми, ул.Булевар Климент Охридски бр.68 Скопје, Скопје-тел. 02/2581 080-факс 02/2581 824

maksumi@mkdsumi.com.mk • www.mkdsumi.com.mk

БЛИЦ 01 ЗАСАДЕНИ НОВИ 5000 САДНИЦИ ВО РЕГИОНОТ НА СВЕТИ НИКОЛЕ

Вработените од Комерцијална банка, ПШСШумарство-Свети Николе, претставници од локалната самоуправа, локални извидници од извидничкиот одред Гоце Делчев, во почетокот на месец ноември 2021 год. во регионот на Свети Николе, кој важи за предел со слаби врнежи и недоволна покриеност со шума, организираа еко тим-билдинг настан. Овој настан беше директно поддржан од ЈП Национални шуми, при што се пошумени 5000 броја на садници од расадникот на ПШС Шумарство од Свети Николе. На самиот терен определен за пошумување беа присутни шумарски инженери од подружницата, кои го споделија своето искуство за начинот на садење и ефикасно пошумување на регионот. Со пошумувањето се разубавува изгледот на регионот, а од друга страна ваквите акции обезбедуваат здрава иднина на сегашните и идни генерации.

БЛИЦ 02 ЗАСАДЕНИ НОВИ 8000 САДНИЦИ ВО РЕГИОНОТ НА СВЕТИ НИКОЛЕ

Вработените од HALK BANKA, вработени од ПШС ШУМАРСТВО-Свети Николе, како и ученици од СОУ Кочо Рацин, во регионот на Свети Николе, кој важи за предел со слаби врнежи и недоволна покриеност со шума, на почетокот на ноември 2021 год. организираа акција за пошумување. Акцијата беше директно поддржана од ЈП Национални шуми, ПШС Шумарство-Свети Николе, при што се пошумени 8000 броја на садници од аризонски чемпрес и црн бор од расадникот во подружницата, а садниците се донација од Халк банка. На настанот покрај останатите присутни, присуствуваше и Директорката на ЈП Национални шуми Јулиана Николова. На самиот терен определен за пошумување беа присутни шумарски инженери од подружницата, кои го споделија своето искуство за начинот на садење и ефикасно пошумување на регионот. Со оваа акција се придонесува кон еколошките заложби на ЈП Национални шуми, пошумувањето и зголемувањето на зелените површини е од огромно значење за здравјето на населението и за ублажување на ерозивните процеси и поплавите.

ПШС САЛАНЦАК-ВАЛАНДОВО ГО ДОБИ 6-ТО НОЕМВРИСКОТО ПРИЗНАНИЕ ОД ОПШТИНА ВАЛАНДОВО

БЛИЦ 03

Советот на Општина Валандово го додели 6-то ноемвриското ПРИЗНАНИЕ на вработените од ПШС Саланцак од Валандово, за активно справување и професионален пристап со справувањето со шумските пожари кои го зафатија подрачјето на општината во летните месеци. Тоа подразбира навремено локализирање, ставање под контрола, се до целосно гаснење на пожарите, користејќи ги постоечките расположиви ресурси на подружницата.

На доделувањето на Признанието кое беше одржано на 6-ти ноември годинава, во просторите на општината, присуствуваше и Признанието го прими претставник од Секторот за заштита на шуми, од шумското стопанство Саланцак од Валандово.

АКЦИЈА ЗА ПОШУМУВАЊЕ ПОД МОТО „ИДНИНАТА ДЕНЕС“

БЛИЦ 04

ЈП Национални шуми ПШС Куманово-Куманово во соработка со КБ Прво пензиско друштво спроведоа акција за пошумување на 25.11.2021 година, на место викано Пезово во близина на регионалниот пат Куманово – Свети Николе. Акцијата беше спроведена под мотото „Иднината Денес“ со нова еко активност под мото „Замени Засади“, чија што цел е зелениот плик што го примаат членови на КБ Прво пензиско друштво да го заменат со електронски извештај, а средствата да се искористат за пошумување. За таа цел за есенската акција за пошумување од страна на КБ Прво пензиско друштво беше издвоен буџет со кој беа обезбедени 2.500 контејнерски садници од расадникот во подружницата од Куманово и истите беа пошумени на наведената локација. На пошумувањето учествуваа Помошник директорот на Сектор за подигање, одгледување, екологија и лов Маре Басова, раководителот на ПШС Куманово-Куманово, Луан Бајрами, Весна Стојановска – Генерален директор и Предраг Милошевски - Втор Генерален директор во КБ Прво пензиско друштво, како и вработените од двете институции. ЈП Национални шуми изразува искрена благодарност за вклучувањето на КБ Прво пензиско друштво во акцијата за пошумување, а со тоа директно се допринесува за зголемување на зелените површини и подобрување и унапредување на животната средина во РС Македонија.

Со Одлука на Владата на Република Северна Македонија на 127 седница, дел од Малешево станува заштитено подрачје во категорија V - заштитен предел.

Долгогодишните истражувања на природните вредности во рамки на Програмата за зачувување на природата (ПЗП), примената на швајцарското искуство во вакви процеси, како и примената на партиципативен пристап со различни релевантни чинители придонесоа кон успешноста на овој процес.

Присуството на бројни меѓународно и национално значајни видови и живеалишта, културното наследство како и вековната интеракција помеѓу човекот и природата резултирале со појава на значајна пределска разновидност, што го прави МАЛЕШЕВО особено вредно за зачувување. Согласно Одлуката на Владата, ЈП „НАЦИОНАЛНИ ШУМИ“ интегрирано ќе управува со заштитеното подрачје Малешево.

Процесот за прогласување на Малешево за заштитено подрачје се водеше во рамки на Програмата за зачувување на природата (ПЗП), проект на Швајцарската агенција за развој и соработка (SDC), координиран од Фармакхем од Скопје. Локалната експертиза во процесот е на Македонското Еколошко Друштво - МЕД, ЈП Национални шуми, преку Секторот за одгледување, подигање, екологија и лов, со поддршка на Министерството за животна средина и просторно планирање и општините Берово и Пехчево.

Согласно вонредна програма за пошумување на голини вработените од подружницата ПШС" Лешница- Тетово започнаа со пошумување на ден 08.11.2021 година, затоа што, редовното пошумување на голините значи зголемување на зелените површини.

За оваа активност покрај вработените од подружницата беа ангажирани и штитеници на ВП Дом Волковија. Во акцијата која траеше неколку дена, пошумени се 12.500 садници аризонски чепрес. Според програмата предвидените 12.500 садници од багрем беа пошумени во рокот од 15 до 20.11.2021 година. Овие активности соогласно програма се одвиваат на голините (КП.30/1 во К.О Теново). ПШС"Лешница" изрази голема благодарност до ВП Дом Волковија за нивната соработка и кооперативност. Од страна на раководителот на ПШС Лешница Тетово, Лазар Ѓорѓевски му беше доделена благодарница и плакета од ЈП Национални шуми на директорот на ВП Дом Волковија Даниел Антовски, за активен придонес и учество во есенското пошумување на голини во с.Теново од страна на штитениците во домот.

ПРИЈАВА НА МИТО, КОРУПЦИЈА, КРАЖБИ НА ДРВО И ДРУГИ ЗЛОУПОТРЕБИ ВО ШУМА

БЛИЦ 07

На веб страната на ЈП "Национални шуми", активен е бројот на отворена телефонска линија: 02 155 22 каде сите граѓаните ќе можат анонимно да пријават секаква појава на мито, корупција, кражба на дрво и други злоупотреби во шума. Целта на поставувањето на линијата е навремено и целосно исклучување на можноста од појава на секаков вид на злоупотреба на шума, како што се бесправна сеча, кражба на дрва, предизвикување на шумски пожари, со што се предизвикуваат сериозни штети врз шумата како национално богатство.

НОВОТО СЕДИШТЕ НА ДИРЕКЦИЈАТА НА ЈП "НАЦИОНАЛНИ ШУМИ"

БЛИЦ 08

Владата на Република Северна Македонија на ден 08.03.2022 година донесе одлука за давање согласност за Статутарна одлука за измена на Статутот на Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми "Национални шуми" п.о. Скопје, во која е наведено дека е потребно да се изврши усогласување, односно измена на член 4 од Статутот поради промена на седиште. Новото седиште на Дирекцијата на ЈП "Национални шуми" од почетокот на 2022 год. се наоѓа на Булевар Св.Климент Охридски бр.68-Скопје (кај Европски универзитет), каде се сместени сите сектори во рамките на Јавното претпријатие, освен Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање кој останува на својата претходна адреса. Согласно Законот за употреба на јазиците, направено е усогласување за примена на јазикот, со Агенцијата за примена на јазикот на РСМ.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

БЛИЦ 09

Согласно Националниот акциски план за Отворено Владино Партнерство и заложбата „Проактивно објавување на информациите од јавен карактер на веб страниците на институциите, како и член 36 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер („Сл. Весник на РСМ бр. 101/2019г.), Јавното претпријатие за стопанисување со шуми во државна сопственост Национални шуми п.о. – Скопје, го подготви и на веб страната на претпријатието, го објави Годишниот извештај за информации од јавен карактер за 2021 година. Во објавениот Годишен извештај се содржани бројот на примени и позитивно одговорени барања од страна на службените лица определени за посредување со информации кај имателот на информации, како и бројот на вложени жалби против првостепени одлуки и број на усвоени жалби со одлука на Агенцијата. Обврските кои произлегуваат од членот 36 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, значат наша обврска и на истите се одговара прецизно, со податоци, коментари и карактеристики кои произлегуваат од нашата работа.

Во просториите на дирекцијата на ЈП Национални шуми на 21.03.2022 година се реализира работна средба во рамките на заедничката соработка и симболично одбележување на денот на шумите, меѓу ЈП Национални шуми и Министерството за животна средина и просторно планирање.

На средбата присуствуваше министерот за животна средина и просторно планирање Насер Нуредини, директорката на ЈП Национални шуми, Јулиана Николова, Заменикот директор D-r Berat Dehari и дел од менаџерскиот тим.

На состанокот е разговарано за натамошно унапредување на односите и соработката меѓу двете институции во областа на шумарството и заштитата на животната средина. Членовите на работниот состанок ја истакнаа важноста од подобрување на соработката во различни области и разговараа за: шумските нарушувања, заштитата на шумите од бесправните сечи, екологијата, заштита на животната средина, пошумување и обновување на шумските екосистеми. Исто така се разговараше и за превземањето на дел од вработените во шумските стопанства во Тетово и Гостивар во ново формираното претпријатие Национален парк-Шар Планина.

Во просториите на дирекцијата на ЈП Национални шуми на 21.03.2022 год. се одржа меѓуинституционална работна средба за примена на јазикот, на која присуствуваа директорката Јулиана Николова, заменикот директор dr Berat Dehari и директорот на Агенцијата за примена на јазикот Илбер Села, придружуван од неговиот тим.

Во оваа прилика, соговорниците разговараа за предизвиците за спроведување на Законот за употреба на јазиците во надлежните институции. Директорот Села ја потврди поддршката на АПЈ за ЈП Национални шуми, нагласувајќи дека, агенцијата е достапна за сите институции кои имаат потреба за јазична поддршка.

Директорката Николова и заменикот директор dr Berat Dehari изразија благодарност за укажаната поддршка од страна на Агенцијата.

БУДЕЊЕ ОД ПАНДЕМИСКИОТ СОН

После две години, кои ни изгледаат како невообичаено долг пандемиски зимски сон, се будиме со очекувања дека оваа пролет, нашите животи ќе почнат да наликуваат на оној живот кој го живеевме пред пандемијата. Во природата, пролетта како симбол на новото раѓање го отпочнува танцот на четирите годишни времиња, а за да во пролетта повторно бликне живот, преку зимата, во студеното и тмурно време, се случуваат подготовките на понатамошните природни предизвици. Така и во нашите животи, во тешките времиња, ние се прилагодуваме и истрајно продолжуваме, дур повторно не ја дочекаме можноста за нов почеток.

Овој пат, ќе имаме можност да продолжиме поинаку отколку што порано се однесувавме кон себе и кон нашата животна средина. Пред две години, кога пандемијата започна, кога сите луѓе на планетата Земја запреа, природата не запре. Така природата јасно ни покажа дека таа ќе продолжи, со нас или без нас. А наш е изборот, како ќе продолжиме ние. Дали ќе се вратиме на социјалните односи од пред пандемијата, или ќе продолжиме во насока на оттуѓеноста која модерниот човек ја доживува во урбаните средини, а која беше крајно акцентирана во условите на пандемија. Прашање е и дали пандемијата ја смени нашата перспектива? Верувам дека се создаде големо движење, да се изгради нешто подобро по пандемијата и тоа на начин кој директно ќе се занимава со климатската криза. Ставовите на луѓето се сменија. Луѓето широм светот се повлекоа, во текот на изолацијата во радикално поинакви животи. Потребата да останеме безбедни, доведе до драматични промени во однесување. Многу од нашите промени во однесувањето имаа димензија на одрживост, како што се на пр. прекин на голем број патувања на поголема раздалеченост. Нашето намалено движење доведе до најголемиот забележан пад на емисија на јаглерод. Како што се менуваше светот околу нас, така се менуваше и нашата перцепција на животната средина и нашето однесување кон неа.

Многу од овие времени одржливи промени беа случајни нуспојави на нашата реакција на опасност од вирус, наместо да бидат мотивирани од вистинската грижа за планетата. Меѓутоа, доколку продолжиме повеќе да пешачиме, или да возиме велосипед, тоа може да значи дека ќе ги прифатиме и другите навикки кои ќе бидат добри за планетата.

Врската помеѓу природата и човекот е нераскинлива, а ние сме тие кои ќе одредиме што ќе посееме, во која насока ќе продолжиме, во насоката пред пандемијата на немилосрдно уништување на животната околина, или во насока кога на природата и дадовме шанса да здивне и да започне со опоравување од немилосрдно зададените удари од човекот.

Ако сме свесни за двете наши страни, таа природната и таа умствената, тогаш очигледна е и задачата која ја имаме пред себе, да ја задржиме симбиозата на таа врска, а тоа е одговорно и совесно однесување кон екосистемот.

Почвата, воздухот, реките и езерата се извори на живот, не само за растенијата и животните кои живеат непосредно околу нив, туку имаат и суштинско значење за благосостојбата на човекот кој зависи од нив.

Фатима Шкријељ

ЕСЕНСКО ПОШУМУВАЊЕ

Пошумување Берово

Активностите во областа на одгледувањето на шумите, се базираат на обврските кои се пропишани со Посебните планови за стопанисување со шуми и Програмата за проширена репродукција на шуми од МЗШВ.

Согласно Програмата за Проширена репродукција на шуми и мерката: Отстранување на последиците од шумски пожари на површина над 50ха во рамките на една ШСЕ преку вештачка обнова со пошумување со садници, вработените од ПШС Бабуна - Велес извршија пошумување на опожарените површини во ШСЕ Езеро Младост-Карслари. Подружницата континуирано ја подготвуваше површината за пошумување со сопствена механизација и со пошумување е отпочнато од 8 ноември. Од предвидените 55,45ха согласно Програмата, пошумени се 21ха, посадени се 52.000 броја на садници од јавор, јасен и чемпрес.

Со активностите за пошумување, согласно Програмата за пошумување на голини и ерозивни земјишта во државна сопственост на 16.11.2021 година се пошумуваше површина на територија на Преспа дрво - Ресен во ШСЕ Галичица-Болно, место викано Петрино на површина од 23 ха. На површината предвидена за пошумување засадени се 57.500 садници од црн бор, дуглазија, јасен и јавор, а садниците се произведени во расадникот на подружницата.

На настанот присуствуваше Директорката на ЈП Национални шуми Јулиана Николова, Помошниците директори Маре Басова и Николчо Киров,

како и вработените од ПШС Преспдрво-Ресен, кои во наредниот период продолжија со активностите за пошумување на површината.

Пошумување Валандово

Според предвидувањата во Посебните планови за стопанисување со шуми во ПШС Липа – Крушево, во есенското пошумување на 12ха голини, во ШСЕ Мечкин Камен-Дивјаџи, како и во ШСЕ Бирино Селце во рамки на голини, пошумени се вкупно 28.500 броја на садници од кои: 22.500 садници од бел бор, 4.000 од даб и 2.000 садници од бука. Во пошумувањето беа вклучени вработените во шумското стопанство, кои исто така, континуирано ја подготвуваа и површината за пошумување со сопствена механизација. Со пошумување беше отпочнато кон крајот на месец октомври.

Пошумување Крушево

Со пошумување на опожарени површини се продолжи и во м.в Присој во близина на с. Ратево, на површина од 7,5ха, со садници од јасен и црн бор на површина која беше опожарена во 2019 година, а опожарената површината која е предвидено да се санира е на 65ха.

Садниците за пошумување на површината се обезбедени од расадникот на подружницата Малешево – Берово. Површината која се пошумува е од голема важност бидејќи е со голем наклон и каменлива почва, односно станува збор за високо ерозивен терен. Со овие активности ЈП Национални шуми покажува дека продолжува со своите активности за пошумување односно зголемување на зелените површини и површините под шума, борба против опустинувањето и санирање на опожарените површини.

На пошумувањето кое беше организирано од ЈП Национални шуми, подружница Малешево – Берово, присуствуваа вработените од подружницата Малешево - Берово, вработени од Општина Берово, ЈКП Услуга-Берово и граѓани од околните населени места.

Согласно предвидувањата во Посебните планови за стопанисување со шуми и ПШС Галичица - Охрид заврши со есенското пошумување на 7ха површина, во ШСЕ Врбјанска шума, оддел 37а, во рамки на сечиште. Пошумени се вкупно 10.000 броја на садници од дуглазија, во дупки. Во пошумувањето беа вклучени вработените во шумското стопанство.

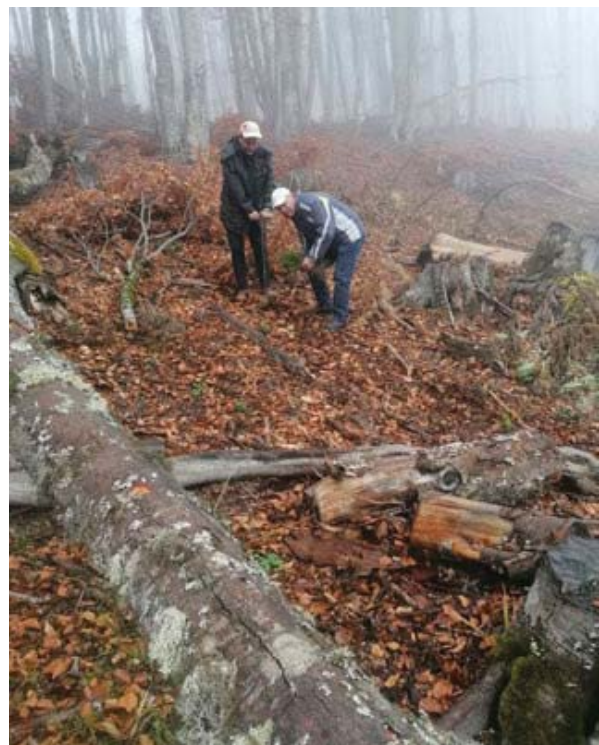
Пошумување е спроведено и во ПШС Саланџак - Валандово во ШСЕ Анска Река, со дрвен вид од бел бор, чепрес и багрем, во вкупна количина од 6.000 садници кои се произведени во расадниците на ЈП "Национални шуми". Основната цел е прогресивен пристап во заштита на шумите и обновување на шумскиот фронт.

Целта на пошумувањето е зголемување на зелените површини и површините под шума, кои се спроведуваат според редовни плански предвидувања во рамките на годишното планирање, каде пошумувањето се реализира на голини со однапред подготвени кордони и користејќи ги капацитетите на подружницата.

Со секоја акција за пошумување во ЈП Национални шуми се придонесува за санирање на опожарените површини и зголемување на зелените површини под шума и разубавување на изгледот на регионот.

ЈП Национални шуми преку акциите за пошумување, освен обврската согласно Посебните планови, има за цел и зголемување на површините под шума, како и подигање на еколошката свест кај населението за поголема грижа за шумите како природно богатство од општ интерес за нас и идните генерации.

Извор на податоци:
Подружници на ЈП Национални шуми

Пошумување Охрид

11 ДЕКЕМВРИ, МЕЃУНАРОДНИОТ ДЕН НА ПЛАНИНАТА

11 декември се одбележува како ден кој за РС Македонија како планинска земја е исклучително важен. Планините покриваат околу 22 проценти од површината на земјата и 13 проценти од светската популација.

Планините нудат 60 – 80 проценти од свежата вода со која се снабдува населението во светот. Планините се соочуваат со ризикот кој го наметнуваат климатските промени, а континуираното зголемување на температурите влијае на планинските предели, со големи поплави во одредени региони во светот, како последица од топењето на мразот.

РС Македонија според конфигурацијата е планинска земја. Планините се исклучително значајни бидејќи дури 80% од територијата на

државата е под планини. Планините во РС Македонија се покриени со шуми околу 90 %, а со нив стопанисува ЈП Национални шуми, по принципот на одржлив развој. Шумите претставуваат големо богатство на планините во државата, а покрај стопанското значење имаат и значење за развој на рурален туризам и поднебје за научни истражувања. Највисок планински врв е Голем Кораб со својата висина од 2764 мнв, а има дури 85 врва со висина од над 2000 метри.

Меѓународниот ден на планината традиционално се одбележува со пригодни настани, со што се зголемува важноста на планината и на шумите во нив.

Планините и шумите се нашата душа, чувајте ги и грижете се за нив бидејќи тоа е важно за идните генерации.

ПОШУМУВАЊЕ СО ЦЕЛ ЗАКРЕПНУВАЊЕ И ОБНОВУВАЊЕ НА ДЕЛОВИ ОД КРАЈРЕЧНИОТ ШУМСКИ ПОЈАС ПОКРАЈ РЕКАТА БРЕГАЛНИЦА

Во близина на селото Софилари, на 13 декември 2021 год., во атарот на општината Штип, ЈП Национални шуми спроведе пошумување со околу 500 садници од бела топола и бела и кршлива врба на површина од околу 2 ха, а истата е во управување на јавното претпријатие. Пошумувањето се спроведува со цел закрепнување и обновување на делови од крајречниот шумски појас покрај реката Брегалница.

Оваа активност е новина во расадничарството на јавното претпријатие, кое како партнер е вклучено во Програмата за зачувување на природата во Северна Македонија-ПЗП(2017-2021), проект на Швајцарската агенција за развој на соработка. Конкретно оваа активност, е дел од компонентата на програмата, што се однесува на обновување на крајречните шуми долж реката Брегалница, со цел подобрување на нивните основни функции во заштита од ерозија и поплавување на околните површини. Во последните четири години, ЈП Национални шуми во соработка со Македонското еколошко друштво и во координација со Фармахем како национален координатор на ПЗП, ги зајакна своите капацитети во овој тип на производство што е пионерска активност во регионот. Во текот на 2021 година во расадниците на ЈПНШ во Кавдарци и Делчево, се произведени повеќе од 1000 садници од овие крајречни видови. Овие садници ќе бидат засадени покрај реката Брегалница и на други нарушени делови од рипариски појаси

во брегалничкиот слив. Крајречните (рипариските) шуми имаат голема улога во регулирањето на речните сливови, со што спречуваат ерозија на почвата и поплавување на блиската околина. Тополовите шуми кои го претставуваат најголемиот дел од рипариската вегетација долж долина Брегалница се приоритетно станиште за заштита на ниво на ЕУ, согласно Хабитат директивата (Анекс I).

На пошумувањето присуствуваа Помошниците-директори Маре Басова и Николчо Киров, вработените од Секторот за одгледување, подигање, екологија и лов, претставници од МЕД, претставници од Фармахем, вработени од подружниците на ЈП од Штип и Свети Николе.

Сектор за одгледување,
подигање, екологија и лов

21 МАРТ МЕЃУНАРОДЕН ДЕН НА ШУМИТЕ

21 март не е само првиот ден на пролетта, туку е и Меѓународен ден на шумите, на белите дробови на светот кои го чистат воздухот, го намалуваат затоплувањето на планетата а опфаќаат 80 проценти од копнениот биодиверзитет.

Овој меѓународен ден е прогласен од Обединетите нации во 2012 година и за прв пат прославен следната година на 21 март 2013 година. Денес, таа дата се слави ширум светот насекаде, како повик да станеме свесни за улогата што ја играат шумите за заштита на биолошката разновидност и за благосостојбата на човештвото, а во исто време се нуди можноста за подигање на јавната свест за важноста на шумите и нивната незамен-

останатото го апсорбираат CO2 што го произведуваме. Шумите покриваат една третина од површината на земјата и се екосистеми со најголема стапка на биолошка разновидност. Околу 1,6 милијарди луѓе и над 2.000 домородни култури наоѓаат храна, лекови и енергија во шумите. Иако шумите претставуваат најразновидна и најраспространета средина на нашата планета, за жал се и најзагрозена од човековите активности и климатските промени, заради глобалното уништување на шумите кое продолжува со алармантни стапки и шумите се повеќе опустошени од пожари и страдаат од влијанието на климатските промени.

лива улога за животот на човекот и планетата, за одржливоста на животната средина и за безбедноста на храната.

Дрвјата имаат многу повеќе од украсна функција, тие влијаат врз температурата, влажноста, атмосферскиот притисок, врнежите и помеѓу

Податоците врзани за шумите многу загрижувачки. Според податоците на Обединети Нации, на годишно ниво се уништуваат 12 милиони хектари шуми, а со уништувањето на шумите доаѓа до емисија на 12-20% на стакленички гасови кои придонесуваат за климатските промене.

ни за околу 4,5 милијарди тони јаглерод диоксид. Одржливото управување со шумите значи одбрана на животот на идните генерации на Земјата.

Секоја година се бира тема со која се укажува на важноста на шумата. Темата за 2022 година е „Шуми и одржливо производство и потрошувачка“, а главните пораки се:

- Шумарскиот сектор отвора работни места за најмалку 33 милиони луѓе, а шумските производи ги користат милијарди.
- Шумите се од суштинско значење за здравјето на планетата и благосостојбата на луѓето.
- Одржливото користење на шумите ќе ни помогне да преминеме во економија заснована на обновливи, повторно употребливи и рециклирани материјали.
- Проширувањето на користењето на шумски производи придонесува за неутралност јаглеродот.
- Одржливото дрво е важен материјал за зазеленување на градовите.
- Шумите се од витално значење за одржување на производството на храна.
- Потребни се повеќе активности за да се

запре уништувањето на шумите и деградацијата.

- Изберете производи од дрво од легални и одржливи извори. Овој значаен ден, Јавното претпријатие на ниво на цела држава, во сите подружници го одбележува со пошумување со шумски видови дрвја. Подружницата Осогово Кочани, оваа активност ќе ја спроведе на површина која се наоѓа над село Бели м.в. Рамни ниви кое е оддалечено 5 км од градот Кочани. Пошумувањето ќе се изврши со јасен, јавор и багрем на површина која беше опожарена пред 3 години. На оваа активност, по повод Денот на шумите, покрај пошумувањето ќе се изврши и претставување и промоција на првите информативни табли и паноа за означување на ЗП Осоговски планини кои се поставени на локалитетот Пониква. На настанот присуствуваше Директорката на ЈП „Национални шуми“ Јулиана Николова, пом.директор Маре Басова, вработените од Секторот за одгледување, подигање на шуми, екологија и лов, како и вработените во Заштитеното подрачје Осоговски планини и вработените од Подружницата Осогово-Кочани, претставници од Фармахем и од Македонско еколошко друштво. 21 март денот на шумите, одбележан со пошумување во сите ПШС на ЈП Национални шуми.

НАШИ ШУМИ

НАСТАН "ИСТОШТЕНИ ШУМИ" ВО РАМКИТЕ НА ПРОЕКТОТ „ВЕРТИКАЛНО СПРОТИВСТАВУВАЊЕ НА НЕЛЕГАЛНАТА СЕЧА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА“

На ден 23.02.2022 година во хотел Мериот беше организирана завршната конференција под име "Истоштени шуми-мапирање на организиран криминал во форма на нелегална сеча" во рамките на проектот „Вертикално спротивставување на нелегалната сеча во Република Северна Македонија“, кој е во последната фаза од неговото спроведување, во организација на Здружението на граѓани за истражувања, анализи и развој на јавни политики „Евротинк-Центар за европски стратегии“ - Скопје, поддржана од Амбасадата на Канада за Република Србија, Северна Македонија и Црна Гора, во рамките на Канадскиот фонд за локални иницијативи..

На конференцијата Јулиана Николова – директорка на ЈП „Национални Шуми“, а од страна на Евротинк – Центар за европски стратегии, беше укажана благодарност до директорката на Национални шуми за укажаната поддршка и институционалниот придонес кон Евротинк и активностите за животната средина, подготвеноста и заложбите на ЈП "Национални шуми" за взаемната соработка и подигање на јавната свест за ваков вид на еколошки криминал, кои се од неизмерно значење и важност за справување со оваа проблематика.

ИЗРАБОТКА НА ПОСЕБНИ ПЛАНОВИ ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ СО ШУМИТЕ

Уредувањето на шумите, односно изработката на посебните планови за стопанисување со шуми е законска обврска. ЈП "Национални шуми" во 2022 година планира да изработи 24 ППСШ со вкупна површина од 161.717,02 ха, и тоа: разновозрасни (6.744,40 ха), едновозрасни (15.838,00 ха), нискоствелени (107.650,91 ха), култури (478,60 ха) и шикари (7.310,46 ха) или вкупно обраснато земјиште од 138.022,37 ха и необраснато земјиште со површина од 20.153,16 ха. Стручните проектантски работи ќе ги извршува Секторот за уредување на шуми и ловишта и проектирање. Вработените во Секторот за уредување на шуми работат на изготвување на Посебни плано-

ви за стопанисување со шумите, односно изготвуваат плански документи во кои се даваат насоки за стопанисување со шумите на одржлив и еколошки принцип. Во нив се содржани вкупната површина, формата на одгледување и стопанисување и тоа: површина во ха на разновозрасни насади, едновозрасни, високостеблени, нискоствелени насади, култури, шикари и голини. Во текот на 2022 година планирани се теренски и канцелариски работи поврзани со прибирање и обработка на податоци и изработка на 48 Посебни ловностопански основи.

Вработените од Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање активно се вклучени во COST акции финансирани од European Cooperation in Science and technology. Поради следење на новите техники и методи од областа на шумарството (уредување на шуми и други специјалности), во текот на 2022 година согласно можностите се планира учество на советувања, семинари, симпозиуми и работилници од областа на екологија, планирање во стопанисувањето и управувањето со шумите и шумското земјиште и заштита на животната средина. Основната цел е да се одржи и зголеми капацитетот и начинот со планирање во стопанисувањето на државните шуми во Република Северна Македонија.

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ ЗА 2022 ГОДИНА

Планирано производство

Во деловната 2022 год. ЈП "Национални шуми" планира да произведе вкупна бруто дрвна маса од 715.889 м³.

Од вкупно планираното производство на дрвни сортименти, според квалитет ќе се произведе:

- Техничко дрво . . .128.529 м³
- Огривно дрво . . . 515.336 м³
- Отпад собран после сеча . . .72.024 м³

Според сортиментната структура во вкупната планирана бруто дрвна маса на ниво на ЈП "Национални шуми" за 2022 година, техничкото дрво учествува со 17,94%, огривното со 72,01%, а отпадот собран после сеча со 10,05%. Од дрвните видови во сортиментната структура на планираната дрвна маса најзастапени се: буката, дабот, елата, белиот и црниот бор и останати иглолисни и лисјарски видови. Од вкупно планираното производство за 2022 година, преку режиско искористување ќе се произведат 586.455 м³ или 91,08%, додека на сеча во државна нискостеблеста шума од страна на физички лица заради обезбедување на сопствени потреби отпаѓаат 8,92% или 57.410 м³. Според квалитетот, од вкупната количина на техничко дрво, на трупци за режење отпаѓаат 123.121 м³ или 95,79%, додека на останато техничко дрво отпаѓаат 5.408 м³ или 4,21%. Во вкупната планирана количина на огривно дрво буката учествува со 52,22%, дабот со 44,06% и останати со 3,72%.

Приходи од производство

Вкупните планирани приходи од производство на дрвни сортименти на ниво на ЈП "Национални шуми" за 2022 година изнесуваат

1.657.766.180,00 денари.

1. Приходите од производство на техничко дрво се планираат во износ од 399.151.300,00 денари и тоа :

- Приходи од продажба на шумски склад во висина од 352.434.380,00 ден.
- Приходи од продажба покрај пенушка соборено и покрај пенушка изработено во висина од 46.716.920,00 ден.

2. Приходите од производство на огривно дрво се планираат во износ од 1.232.746.580,00 денари и тоа :

- Приходи од продажба на шумски склад во висина од 302.747.020,00 ден.
- Приходи од продажба на склад во висина од 728.442.770,00 ден.
- Приходи од продажба на пенушка, покрај пенушка соборено и покрај пенушка изработено во висина од 201.556.790,00 ден.

3. Приходи од отпад собран после сеча во висина од 25.868.300,00 ден.

Продажбата на дрвни сортименти во 2022 година ќе се врши врз основа на Правилникот за продажба на главни шумски производи на ЈП "Национални шуми" во кој се одредува продажбата и примената на Ценовникот со цени на главните шумски производи, во ЈП "Национални шуми" за домашен и меѓународен пазар, се пропишува начинот на продажба на дрвни сортименти, производи од шума, други користења од шумите и услуги, склучување на купопродажни договори, примената на ценовникот, наплатата, нивно следење и извршување.

Секторот за комерцијални работи планира во 2022 година да врши продажба на целокупното

планирано производство на дрвни сортименти во вкупна количина од 672.241 м³ од кои 516.032 м³ огревно дрво, 128.529 м³ техничко дрво и 27.680 м³ отпад собран после сеча, согласно Програмата за работа на ЈП "Национални шуми" за 2022 година.

Начинот на продажба на дрвните сортименти ќе биде:

- Договорно со склучување на купопродажни договори и продажба од склад-малопродажба
 1. Продажба на техничка дрвна маса
 - а) Со склучување на рамковни договори за деловна соработка со годишни договори;
 - б) Со склучување на годишни договори врз основа на рамковен договор;
 - в) Со склучување на годишен договор без рамковен договор;
 2. Продажба на огревно дрво
 - а) Со склучување на годишни договори врз основа на рамковни договори;
 - б) Со склучување на годишни договори со правни субјекти: регистрирани за промет на дрво и дрвни сортименти (без рамковен договор) и за сопствени потреби;
 - в) Со склучување на годишни договори со здруженија на пензионери, инвалиди на трудот и синдикати на правни лица;
 - г) Продажба на физички лица.

Трошоци за производство на планираната дрвна маса

Планирана количина по фази на работа

Од вкупно планираната количина за сеча (643.865 м³), 185.108 м³ или 28,75% ќе се посечат со сопствени работници, додека за сеча на

401.347 м³ или 62,33% ќе се користат услуги од надворешни извршители, а 8,92% или 57.410 м³ отпаѓа на планирана дрвна маса за сеча од страна на физички лица во државни нискостеблести шуми. Во вкупно планираната дрвна маса за дотур (507.456 м³), дотурот со сопствени работници 101.192 м³ учествува со 19,94%, а дотурот со надворешни извршители 406.264 м³ со 80,06%. Со сопствени утоварачи ќе се утоварат вкупно 29.131 м³ (11,15% од вкупно планираната дрвна маса за утовар), додека со надворешни извршители се планира да се утоварат 232.206 м³ или 88,85%. Секторот за шумарство во 2022 година планира сечата, дотурот и превозот на шумските сортименти да се извршуваат со сопствени работници и надворешни извршители.

Планирана цена на чинење

Вкупните трошоци за производство на огревно и техничко дрво се составени од директни и режиски трошоци. Во директни трошоци влегуваат трошоците во фазите сеча, дотур, утовар и превоз. Во режиски трошоци влегуваат: манипулативна режија, управно-продажна режија, трошоци за дирекција, одделение за изградба и прочистување на патишта и одделение за одгледување и заштита на шуми. Покрај директните и режиските трошоци, во планираната цена на чинење влегуваат и законските обврски, односно издвојување на средства за проста и проширена репродукција на шуми (според член 94 и 95 од Законот за шумите). Вкупните трошоци (директни и режиски трошоци и законски обвр-

ски), во зависност од предвидената количина за производство на огревно и техничко дрво, ја определуваат планираната цена на чинење. Според овие параметри, планираната цена на чинење на огреветното дрво на ниво на ЈП изнесува 3.227,71 ден/м³, а на техничкото дрво 3.055,95 ден/м³. Согласно сите финансиските резултати по дејности, каде што во планираните расходи се вклучени и директните и режиските расходи, планирано е претпријатието својата основна дејност - производство на дрвна маса да ја изврши со добивка од 23.668.123 денари.

Патишта

Отворањето на шумите треба да овозможи рационално користење на сите добра, со цел да се подобрат производните можности на шумата. Заради рационално и профитабилно користење на шумите со кои стопанисува ЈП "Национални шуми", потребно е правилно планирање и изградба на оптимална и квалитетна патна мрежа, која ќе го достигне оптималното ниво на отвореност и квалитет на шумските комплекси, со што ќе овозможи континуирано снабдување на дрвната индустрија со техничко дрво и потрошувачите со огревно дрво и други шумски производи. Затоа, во областа на шумските комуникации во 2022 година се планира изградба на патишта во вкупна должина од 250,83км, реконструкција на патишта во вкупна должина од 287,10 км, како и прочистување на постоечката патна мрежа во должина од 1.311,66 км. За реализација на планските задачи за изградба, реконструкција и прочистување на патиштата се планираат вкупни трошоци во износ од 91.000.691,00 ден. од кои 86.722.691,00 ден. со сопствена механизација и 4.278.000,00 ден. со други услуги.

НАШИ ШУМИ

Приватни шуми

ЈП "Национални шуми" врши стручно-технички работи во приватните шуми, контрола на преносот и превозот на шумски сортименти и издавање на пропишана документација. Во 2022 година се планира да се означат вкупно 157.946 м³ од кои на техничко дрво отпаѓаат 14.325 м³ и на огревно дрво се 143.621 м³. Трошоците кои произлегуваат од работата во приватните шуми, согласно важечките законски прописи, ги обезбедуваат самите сопственици и за 2022 година се планираат во износ од 23.313.490,00 ден. Средствата пак, кои се очекуваат да се остварат по овој основ изнесуваат 39.385.450,00 денари.

Одгледување и подигање на шуми

Семенарство

Планираната количина на семенски материјал од лисјарски и иглолисни видови изнесува 3.403 кг. Вкупните планирани трошоци за негова реализација изнесуваат 2.509.000,00 ден., а вкупните очекувани приходи изнесуваат 3.808.000,00 ден.

Расадничко производство

Во расадниците во состав на ЈП "Национални шуми" во 2022 година се планира производство на едно и повеќегодишни шумски и хортикултурни видови, во количина од 3.711.930 броја садници, од кои 2.456.930 класични и 1.255.000 контејнерски. Вкупните планирани трошоци за реали-

зација на расадничкото производство изнесуваат 13.861.281,00 денари, а се очекуваат вкупни приходи од 25.682.055,00 денари.

Одгледување на шумите

Активностите во областа на одгледувањето на шумите, се базираат на обврските кои се пропишани со Посебните планови за стопанисување со шуми и Програмата за проширена репродукција на шуми од МЗШВ. Со Програмата за работа за 2022 година е утврден обемот на работите во делот на проширена репродукција на шумите на 415,50ха и проста репродукција на шумите кој изнесува 1.874,13ха. Сопствените средства за проширена репродукција на шумите за 2022 година ќе бидат во висина од 46.902.302,00 денари, по основ на издвојување 3% од вредноста на исеченото дрво, франко камионски пат.

Заштита на шумите

Во деловната 2022 година за заштита на шумите од растителни болести и инсекти се планира

износ од 8.697.440,00 денари.

ЈП „Национални шуми“ во делот на заштитата на шумите, одгледувањето на шумите и изградбата на шумските патишта врши општокорисна функција за целото општество но прави и трошоци за заштитни мерки (заштита на патиштата, заштита од порои, заштита од ерозија), кои се важни за целокупното население и тоа за излети, рекреации, планински туризам, одржување на врстите на животинскиот свет.

Споредни шумски производи

Од продажба на етерични масла од смрека и хидродестилати – преработка на смрека 100.000 кгр. (лонг) се очекува приход во износ од 1.200.000,00 ден, а од продажба на други шумски производи се планира приход во износ од 2.799.476,00 денари, или вкупен приход во износ од 3.979.476,00 денари. За доработка, пак, се планираат трошоци во износ од 720.750,00 денари.

третирање на боров четник во борови насади стари од 20-65 години на површина од 3.846,00 ха, жолтомешка во дабови шуми стари од 25-40 години на површина од 200,00ха и разни поткорници во борови насади стари од 20-50 години на површина од 10,00ха, од причина што ширењето на штетниците е во постојан подем. За нивно сузбивање планирано е да се обезбедат средства преку Програмата за проширена репродукција на шумите за 2022 година.

Во рамките на заштитата на шумите од пожари во 2022 година се планира навремено преземање на превентивни мерки, преку обезбедување на соодветна опрема, како и мобилизирање на соодветните служби. Трошоците за заштита на шумите од пожари, се планираат во

Лов и ловен туризам

Претпријатието моментално стопанисува со следните ловишта: државно ловиште Полаки - Кочани и ловиште под концесија Милисин-Гевгелија.

ЈП „Национални шуми,“ во 2022 година планира да оствари вкупен приход од лов и ловен туризам во износ од 1.782.900,00 денари и вкупни расходи во износ од 4.646.931,00 денари.

Изработка на Посебни планови за стопанисување со шумите

Уредувањето на шумите, односно изработката на посебните планови за стопанисување со шуми е законска обврска. ЈП "Национални шуми" во 2022 година планира да изработи 24 ППСШ со вкупна површина од 161.717,02 ха, и тоа: разновозрасни

(6.744,40 ха), едновозрасни (15.838,00 ха), ниско-стеблени (107.650,91 ха), култури (478,60 ха) и шикари (7.310,46 ха) или вкупно обраснато земјиште од 138.022,37 ха и необраснато земјиште со површина од 20.153,16 ха. Стручните проектантски работи ќе ги изврши Секторот за уредување на шуми и ловишта и проектирање во ЈП "Национални шуми".

Вработените во Секторот за уредување на шуми работат на изготвување на посебни планови за стопанисување со шумите, односно изготвуваат плански документи во кои се даваат насоки за стопанисување со шумите на одржлив и еколошки принцип.

Во текот на 2022 година планирани се теренски и канцелариски работи поврзани со прибирање и обработка на податоци т.е. изработка на 48 Посебни ловностопански основи, чија вредност согласно договорот за изработка ПЛСО со Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство ќе изнесува 5.361.107,00 денари.

Вработените од Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање активно се вклучени во COST акции финансирани од European Cooperation in Science and technology. Поради следење на новите техники и методи од областа на шумарството (уредување на шуми и други специјалности) за вработените во Секторот во текот на 2022 година согласно можностите се планира да учествуваат на советувања, семинари, симпозиуми и работилници од областа на екологијата, планирање во стопанисувањето и управувањето со шумите и шумското земјиште и заштита на животната средина.

Планирани финансиски резултати

ЈП "Национални шуми" во 2022 година планира да оствари вкупни приходи од основната и други дејности во износ од 1.967.398.817,00 денари и вкупни планирани трошоци кои се намалени и ќе изнесуваат 1.731.714.363 денари, а намалувањето се однесува исклучиво на непродуктивните трошоци, усогласени со антикризните мерки за рационализација на трошоците.

Врз основа на Извадокот од Нацрт записникот од 29-тата (тематска) седница на Владата на РСМ, Бр.41-857/1 од 15.03.2022 год., Точка 42, на која Владата ја разгледа Програмата за работа на Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми „Национални шуми“ п.о. Скопје за 2022 год. и заклучи во најкраток можен рок да се усогласи со антикризните мерки за рационализација на трошоците во јавниот сектор, усвоени на 28-та седница на Владата на РСМ во Нацрт записникот Бр.41-17/28 од 15.03.2022 год., точка 76, подточка 5 – Прашања и предлози: “Предлог -

антикризни мерки за рационализација на трошоците во јавниот сектор”.

Врз основа на вкупните планирани приходи и Усогласениот текст на планирани трошоци во Финансискиот план кој е составен дел на Програмата за работа за 2022 година, ЈП “Национални шуми”, планира да оствари нето добивка во износ од 212.116.009 денари. Во 2022 година, од планираната нето добивка, се планираат инвестициони вложувања во вкупен износ од 43.195.000 денари и тоа за: набавка на основни средства, информатичка опрема, реконструкција на градежни објекти и останати набавки, согласно Годишната Инвестициона програма.

Списание Наши шуми

Списанието „Наши шуми“ излегува од 1998 година, го издава ЈП „Национални шуми“. Во весникот се обработуваат теми од шумарството, екологијата и заштита на животната средина. Темите кои се обработуваат во списанието се одбираат според нивната актуелност, квалитет на презентирање и стручност на обработка, што е во интерес на квалитетот, стандардите и читаноста на списанието. За промените на рубриците одлучува издавачкиот одбор на предлог на Редакцијата на списанието, а за неговиот квалитет се грижи главниот уредник и редакцијата на списанието.

За деловната 2022 год. издавањето на списанието „Наши шуми“ е планирано да се врши исклучиво на официјалната WEB страна, како и на официјалната fcb страна на ЈП „Национални шуми“. Од списанието се планираат 3-4 броја во текот на годината, со текстовите и обработените теми во списанието, покрај информирањето на вработените и пошироката јавност во земјата се влијае на едукацијата за зголемување на еколошката свест на населението за значењето на шумите и шумското земјиште во РСМ.

Маркетинг

За деловната 2022 година се планира поддршка и организирање на саеми, подготвување на рекламен материјал според потребите на фирмата, координација и поддршка на меѓународни проекти, едукација и дообука на кадри, учество на советувања, семинари и работилници, симпозиуми и други средби од областа на шумарството и социјалното партнерство кои се во функција на стручно унапредување и осовременување на планираните активности.

Изготвила Кети Јанакиевска дипл.шум.инж.

ОДРЖАНА РАБОТНА СРЕДБА

Во просториите на дирекцијата на ЈП Национални шуми на 2.12.2021 година се реализира работна средба во рамките на "Меморандумот за заедничка соработка меѓу Владата на Република Турција и Владата на Република Северна Македонија за соработка во областа на шумарството" кој беше потпишан на 20 јануари 2021 година во Анкара.

Турската делегација ја претставуваше Хакан Орхан, раководител на Секторот за заштита на природата и г. Унит Турхан, раководител на Секторот за односи со меѓународни институции при Генералната Дирекција за шумарство на Република Турција, а делегацијата на РС Македонија ја претставуваа Директорката на ЈП Национални шуми, Јулиана Николова, Заменикот директор D-r Berat Dehari и Саша Јовановиќ, раководител на секторот за шумарство и ловство во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство

На состанокот е разговарано за натамошно унапредување на односите и соработката меѓу двете министерства во областа на шумарството. Членовите на делегациите ја истакнаа важноста од подобрување на соработката во различни области од шумарството и разговараа за: Одржливото управување со шумите, шумските нарушувања, пошумувањето, контролата и заштитата на почвата од ерозија, подобрување на екосистемот на шумските површини, техничка поддршка,

екотуризам и други прашања од областа на шумарството. Воспоставувањето на соработка со цел дополнување на комплементарниот систем би било од големо значење, за да се обезбеди усогласено делување во сите делови од областа на шумарството.

СТРУЧНА НАДОГРАДБА НА ВРАБОТЕНИ ПРЕКУ ОРГАНИЗИРАНИ ОБУКИ

ЈП „Национални шуми“ во континуитет работи на стручна надоградба на вработените и имплементирање на нови технологии и знаења. Како дел од тие напори, на ден 03.11.2021 година вработените во ЈП „Национални шуми“ од Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање учествуваа на обука организирана од страна на јапонската агенција за меѓународна соработка JICA за формулирање на план за рехабилитација на шумите. Во рамките на оваа обука се направи преглед на

Ш.С.Е. „Радовишка Река – Ораовичка Река“ и на проектната локација во Радовиш над село Коцалија. На обуката, присутните вработени се запознаа со процесот на планирање на пошумување и имплементација на Есо-DRR мерки за одржливо управување, зачувување и обновување на екосистемите за да се намали ризикот од катастрофи, со цел да се постигне одржлив и отпорен развој. Од практичната теренска работа, вработените се здобија со нови знаење за креирање на специјализирани карти за многуфункционалната намена на шумите и за Есо-DRR.

Во периодот од 27 октомври до 8 ноември 2021 год., во просториите на Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање, се одржа четиридневна обука за топографско толкување со помош на авионски фотографии. Оваа обука имаше за цел да ги претстави карактеристиките на типичните форми поврзани со ризикот од планински опасности со користење на техники за интерпретација на авионски фотографии. Вработените од Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање, во рамките на оваа обука имаа на увид различни феномени на ризик од планински катастрофи на авионските фотографии со помош на стереоскоп, совладувајќи ги

техниките и ракувањето со истите. Со тоа се овозможува да се лоцираат ризичните точки во шумите, за да се предвидат соодветни мерки за подобрување на нивните заштитни функции.

Како модел за обработка при оваа обука беше земена ШСЕ Тополка Карабуниште од ПШС Бабуна – Велес. За потребите на обуката преку Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство беа обезбедени авионски фотографии од површината на ШСЕ Тополка-Карабуниште, кои по завршување на обуката беа отстапени на секторот.

Обуката беше спроведена од страна на експертскиот тим од јапонската агенција за меѓународна соработка JICA и е дел од проектот EcoDRR со кој треба да се изврши трансвер на знаења и технологии.

На 19.11.2021 година во ШСЕ Тополка Карабуниште со која стопанисува ПШС Бабуна – Велес, на локација во близина на хидросистемот „Лисиче“, вработени од Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање учествуваа на обука организирана од страна на јапонската агенција за меѓународна соработка JICA, за употреба на беспилотно летало (дрон) во шумарството.

Како дел од обуката вработените се запознаа со процесот на подготовка на дронот за летање, како и рачно и автоматско управување со леталото. Во подоцнежната фаза од обуката вработените ќе се запознаат и со обработка на добиените податоци.

На имплементација на нови технологии и знаење, како и модернизација преку употреба на современи технички помагала во шумарството, во ЈП Национални шуми им се придава големо значење. Такви современи технички помагала кои во иднина ќе наоѓаат се поголема примена во шумарството се и беспилотните летала дрони. Нивната примена во шумарството постојано се проширува, така што постојано се приширува и нивната употребливост.

Една од најзначајните примени на дроновите во шумарството е во полза на подобрување на квалитетот на планирањето во шумарството. Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање следејќи ги современите текови, презема конкретни чекори за примена на дронот во планирањето.

Ова беше четврта обука за употреба на беспилотно летало (дрон) организирана и спроведена од јапонски експерти на JICA. Планирано е следната година да се одржи уште една обука за вработените, со која што ќе го надоградат своето знаење.

м-р Гоце Николовски

ГОДИШНА ИНВЕСТИЦИОНА ПРОГРАМА ЗА 2022 ГОДИНА

Планирањето и реализацијата на инвестициите спаѓа во есенцијалните проблеми на секој општествен систем. Инвестициите се основен услов и средство за реализација и развој на секое претпријатие. За да оствари континуитет во процесот на развојот, претпријатието мора да инвестира, односно да вложува сопствени средства, да ги намалува трошоците и да создава поволни услови за да може да инвестира во сопствениот развој. Инвестициите претставуваат неопходност за развојот на претпријатието и за непречено одвивање на производниот процес. Шумарството претставува интегрален дел од националната економија. Основна задача на претпријатието е да ги задоволи општествените потреби со производи од шумарството и останати услуги и производи кои тесно се поврзани со шумите.

Основната дејност на Јавното претпријатие “Национални шуми” е стопанисување со шумите за стопанска намена во државна сопственост. Под стопанисување со шумите се подразбира: планирање и уредување, одгледување, користење и заштита на шумите, со чие извршување јавното претпријатие треба да обезбеди квантитативно и квалитативно зачувување на шумскиот фонд и вредноста на шумите, зголемување на нивниот прираст и општокорисните функции. Покрај стопанисување со шумите во државна сопственост како основна дејност, Јавното претпријатие врши и други дејности кои се во врска со основните, а придонесуваат за подобро искористување на капацитетите на претпријатието. Такви дејности се: лов и одгледување на дивеч, ловен туризам, собирање и откуп на други шумски производи и сл.

Имајќи предвид дека шумарството е комплексна стопанска гранка, се наметнува потребата за

инвестирање во изградба на нови и одржување на постоечките шумски комуникации, изградба на градежни објекти, обезбедување на соодветни основни средства, опрема и сл. во функција на трајно и одржливо стопанисување со шумските комплекси. Од тука произлегува и потребата од континуирано инвестирање во инфраструктурата, основните средства, опрема, информатичко-комуникациски технологии, во шумската и противпожарната заштита, а со цел одржлив економски менаџмент над шумските ресурси со кои стопанисува ЈП „Национални шуми“.

Извори на средства

Во 2022 година се планираат средства за инвестициони вложувања во износ од 73.246.457,00 денари за изградба и реконструкција на шумски комуникации, кои се планирани во тековните трошоци во Програмата за работа и средства во износ од 43.195.000,00 денари за останатите инвестиции (реконструкција на градежни објекти, набавка на основни средства, информатичка опрема и останати набавки), кои се во рамките на планираната нето добивка во Програмата за работа која изнесува 212.116.009 денари.

Врз основа на Извадокот од Нацрт записникот од 29-тата (тематска) седница на Владата на РСМ, точка 6, ЈП “Национални шуми”, изготви Усогласен текст на Финансискиот план кој е составен дел на Програмата за работа за 2022 година и Усогласен текст на Годишната Инвестициона програма за 2022 година, со Предлог – Одлука и дополнувања, согласно со “Предлог - антикризни мерки за рационализација на трошоците во јавниот сектор”.

Од приходите кои ги остварува претпријатието се надоместуваат расходите од работењето: платите на вработените, сите други потреби кои произлегуваат од тековното извршување на работните задачи и обврски, средствата за јавни набавки како и средства за развој и инвестиции.

Поради наведените финансиски обврски на ЈП „Национални шуми“ инвестициите во претпријатието за 2022 година, се сведуваат на најнеопходните, кои имаат директно влијание за непречено реализирање на Програмата за работа за 2022 година.

Намена на инвестициите

Инвестиционата програма на претпријатието е вложување во отварање и изградба на шумски патишта за превоз на дрвни сортименти заради поекономично стопанисување со шумите, набавка на основни средства (моторни пили и теренски возила со погон на сите оски 4x4), информатичка опрема и останати набавки.

Изградба и реконструкција на патишта

Проширувањето и подобрувањето на патната инфраструктура во шумарството е од огромно значење. Отворањето на шумите со патишта и снабдување со производи на претпријатието претставува перманентна и долготрајна обврска на ЈП „Национални шуми,“ и е предуслов за навремено и квалитетно извршување на поставените производни задачи.

Со соодветни шумски комуникации се овозможува:

- континуиран, поефтин и побрз превоз;
- зголемена ефикасност во заштитата на шумите од пожари, растителни болести и штетници, како и заштита од бесправни сечи;
- отворање на шумите за користење на други шумски производи;
- подобрување на условите за превоз на шумските работници.

Со тоа, покрај подобрување на условите за подобро стопанисување со државните шуми, ќе се создаде и можност за развој на руралните средини, односно поврзување на населените места и побрз превоз на стоки и материјали, како и користење на шумите за рекреација, лов и планински туризам. Тоа позитивно ќе влијае и врз целокупниот стопански развој на државата.

Во 2022 година на ниво на Јавно претпријатие планирано е изградба на меки шумски патишта во вкупна должина од 250,83 км со вкупни трошоци во износ од 59.903.691,00 денари и реконструкција на патишта во вкупна должина

од 287,10 км. со вкупни трошоци од 13.342.766,00 денари.

Планираните трошоци за изградба на шумски патишта со сопствена механизација се утврдени врз основа на калкулација за цена на чинење.

Вкупните планирани средства за инвестициони вложувања во износ од 73.246.457,00 денари за изградба на меки патишта со сопствена механизација и со други услуги како и реконструкција на шумски комуникации, се планирани во тековните трошоци во Програмата за работа за 2022 година.

Изградба и реконструкција на градежни објекти

Во 2022 година се планира да се изврши реконструкција на ловечка куќа Милисин, на спрат од управна зграда во Сектор-уредување како и реконструкција на некои од управните згради на подружниците. Објектите кои ги користат подружниците се градени пред повеќе години, кога истите беа посебни правни субјекти и на некои од нив е потребно да се изврши реконструкција и санација, со што ќе се подобрат условите за работа на вработените. Висината на потребните финансиски средства за изградба и реконструкција на градежните објекти утврдена е врз основа на потребниот материјал и работна рака, согласно предмер и пресметка за соодветниот објект.

Основни средства (моторни пили и теренски возила)

За извршување на основните дејности на претпријатието, а тоа се: одгледување, заштита и користење на шумите, неопходна е употреба на соодветна современа опрема и основни средства. Основните средства со кои располага ЈП

“Национални шуми” се во лоша и застарена состојба, нивното тековно одржување е многу скапо, подложни се на чести дефекти поради што доаѓа до застој во работењето, честопати има недостаток од оригинални и квалитетни резервни делови.

Поради карактерот на работењето на претпријатието, отварањето на шумите со патишта, како и отсуството на потребниот број на теренски возила често пати е причина за ненавремено и неквалитетно извршување на работните задачи. Од тие причини во последните неколку години ЈПНационални шуми отпочна со обнова на основните средства, како резултат на фактот дека застарената и дотраена механизација и недоволниот број на теренски возила претставува огромен проблем за рентабилно работење и извршување на производниот план, а со тоа и неисполнување на Програмата за работа, што директно влијае на процесот на негата, заштитата и обновата на шумите како природно богатство и како предуслов за здрава животна средина.

Во Годишната Инвестициона програма, Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми “Национални шуми” п.о.-Скопје за 2022 година, нема планирано набавка на мебел и возила, освен на 11 теренски возила за неопходните активности во работењето на претпријатието. Посебен акцент на инвестициите во основни средства за 2022 год., имаат теренските возила и пумпи (специјална опрема за гаснење пожари, кои се инсталираат на самите теренски возила). Овие основни средства и опрема се неопходни, бидејќи согласно Закон за заштита и спасување, Закон за пожарникарство, Закон за шумите, Правилникот за посебните мерки за заштита на шумите од пожари (Сл.весник на РМ бр.82/15) и согласно Годишните оперативни планови кои ги изработуваат подружниците при ЈП, при настанување на шумски пожар, јавното претпријатие има обврска да даде прв одговор со гасначи и средства за гаснење. Согласно тоа, ЈП“Национални шуми” има обврска да презема превентивни, подготвителни и директни мерки за заштита на шумите од шумски пожари. Овие теренски возила ќе бидат од големо значење за заштита на шумите од пожари, бидејќи покрај превезување на работници, товарниот простор би се користел за сместување на пумпи, алатки за гаснење на пожари и друга опрема. Со инвестирање во теренски возила ќе се подобри превозот на вработените до местото на извршување на своите работни задачи, побрза интервенција во случај на шумски пожари како и контрола на теренот.

За извршување на тековните работни операции како што се: сеча на дрвни сортименти, правење на заштитни пресеки во делот на заштитата од

шумски пожари, се планира набавка на 35 моторни пили за потребите на подружниците.

Информатичка опрема

Развојот на претпријатието е пропорционален со развојот на информатичката технологија. Во 2017 година се отпочна со имплементација на електронскиот систем за следење на дрвна маса (законска обврска) кој треба да ја зголеми контролата врз работењето, да обезбеди навремен пристап до информации и преглед на истите, со што се гарантира постигнување на подобар успех во работењето. Во 2022 година ќе се продолжи со надградба на системот за електронско следење на дрвната маса, согласно Законот за шумите член 69/а.

Останати набавки

Заштитата на шумите од пожари е комплексна и општествено значајна дејност. Во услови на климатски промени кои предизвикуваат зголемување на температурите и зголемување на периоди без врнежи, се соочуваме со енормно зголемување на бројот на шумски пожари, нивниот интензитет како и големината на површините на погодените области. Со цел оспособување на теренските возила за брза интервенција во справување со шумските пожари, се планира набавка на 11 пумпи (специјална опрема за гаснење пожари), кои се инсталираат на теренските возила.

Планираните износи за инвестиционите вложувања се согласно пазарните цени, а количините според потребите за навремено и квалитетно извршување на работните задачи.

Изготвила Марена Ангова-Сечкова дипл.-шум.инж.

САНАЦИЈА И РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА ОХРИДСКИТЕ ЧИНАРИ

Заштитените подрачја и споменици на природата

Се работи за подрачја предложени за заштита кои се воспоставуваат заради зачувување на природното наследство, биолошката разновидност, абиотските компоненти на природата и процесите кои се случуваат во природата. Критериумите за воспоставување на заштитени подрачја се дадени во Законот за заштита на природата.

Согласно Законот за заштита на природата, валоризацијата на природното наследство се прави со цел утврдување на реалната состојба на истото, што е дел од постапката за прогласување на заштитено подрачје.

Според споменатиот закон, поради научни, естетски и други значења, но и поради културна, воспитно-образовна и туристичко-рекреативна функција, делови од природата се под посебна заштита на државата како природни реткости и/или споменици на природата.

Дополнително, во согласност со препораките од Просторниот план на Охридско-преспанскиот регион, потребна е итна ревалоризација на веќе регистрираните заштитени подрачја. Платановите стебла во ПП за Охридско-Преспанскиот Регион се категоризирани како заштитени добра во категорија-споменици на природата според стариот Закон за природни реткости и наведено е дека за истите треба да се изврши ревалоризација.

Горенаведените аргументи одат во прилог на потребата од спроведување на постапката за валоризација/ревалоризација на охридскиот чинар (*PlatanusorientalisL.*) и негово (пре)прогласување во соодветна категоријана заштита (III категорија – споменик на природата).

Чинарите како природно и историско наследство

Мошне интересен и важен дел од биолошката разновидност на Република Македонија се дрвенестите видови растенија, кои се одликуваат со значајни хабитуелни карактеристики, помеѓу кои особено се истакнуваат платановите стебла (стебла од чинар). Станува збор за поединечни стебла, кои се среќаваат на целата територија на државата.

Родот *Platanus* содржи околу 10 листопадни видови со ареал во Југоисточна Европа, западните делови на Азија и Северна Америка. Ареалот на видот *PlatanusorientalisL.* (во народот познат

како платан или чинар) ги опфаќа југоисточните подрачја на Балканскиот Полуостров, Мала Азија, западните делови на Азија и на исток се протега сè до Хималаите.

Во нашата земја платанот е застапен природно. Влегува во составот, или доминира во популациите на крајречната вегетација на реката Вардар и на некои негови притоки низводно од Скопската Котлина, по текот на доловите по подножјето на Беласица, како и во дојранскиот крај. Природната застапеност по некои долови, што се спуштаат од Мокранската Планина во Албанија кон Охридското Езеро, дава основа за тврдење дека и во Охридско (Билјанини извори), платанот е природно застапен.

Тргувајќи од фактот дека платаните на кои е извршена санација и ревитализација се наоѓаат во градот Охрид, кој пак според територијалната поделба на единиците на локалната самоуправа во Република Македонија припаѓа на општината Охрид, како најрелевантен субјект на кој ќе се додели правото на управување со природната реткост "Охридските чинари", се препорачува да биде Општина Охрид.

Тоа е во согласност со начелото за супсидијарност од Законот за животна средина, со што општината има право и должности на своето подрачје да ги преземе сите мерки и активности за заштита и унапредување на животната средина.

Стариот чинар на плоштадот во Охрид на почетокот на XX век

Платановите дрвја-чинари, најчесто се наоѓаат покрај верски објекти, цркви и џамии, на места каде се собира народот, покрај чешми, сред село и често се поврзувале со починатите или се посветувале на некој значаен човек. Заради

староста која ја достигнуваат, платановите дрвја се поврзуваат со семејните корени, семејните стебла. Со своите разгранети крошни нудат прекрасна и длабока сенка и токму тоа е причината да станат своевидни собиралишта на народот. Неретко покрај нив се поставуваат угостителски објекти на отворено, токму затоа што околу нив секогаш има голема фреквенција на луѓе. Бидејќи најчесто се наоѓаат покрај вода, народот ги поврзувал со митови за самовили. Чинарите на градот Охрид имаат неверојатна културно-историската вредност токму заради својата местоположба, каде со текот на вековите се одвивал јавниот живот на населението.

Санација и ревитализација на охридските чинари

Општина Охрид, како надлежен орган за вршење на стручни работи за заштита на природата, се обврза да изврши валоризација/ревалоризација на одредени многувековни, стари дрвја на нејзината територија. За таа цел, општината Охрид има склучено договор со фирма за реализација на санацијата и ревитализацијата на охридските чинари во рамките на проектот „Интегрирана имплементација на предлог мерките предвидени во техничката документација за санација и ревитализација на чинарите во Охрид“, за чијашто имплементација и стручен надзор беше одговорен проф др. Јане Ацевски, дендролог, раководител на Катедрата за Ботаника и Дендрологија, при УКИМ Шумарски факултет во Скопје.

Санацијата, односно ревитализацијата беше извршена и на познатиот чинар кој се наоѓа на самиот плоштад на градот Охрид.

Предмет на санација за кој беше изработен елаборат беше стариот чинар, лоциран во населбата Воска, на крстосницата меѓу ул. „Гоце Делчев“ и ул. „Бистрица“, кој претставува дел од долгата историја на градот.

Елаборатот дава дендролошки опис на сегашната состојба на дрвото чинар, неговите морфолошки и фенолошки карактеристики, а во него е опишан и здравствениот статус на растението и досега преземените мерки за заштита. Воедно, елаборатот предлага мерки за одржување, заштита и унапредување на чинарот.

Извршителот - експертот професор Ацевски, беше должен да ги изврши следниве активности:

- да утврди точна и правилна состојба на чинарот,
- да изврши механичка заштита со потпори за да не дојде до кршење на дрвото,
- да преземе активности за правилно и непречено вегетирање,
- да изврши затварање на оштетениот дел на дрвото со користење на биостимулатори и заштитни средства,
- да преземе механички мерки за стабилизирање на стеблото и гранките

Чинар на плоштадот во Охрид

Пред да се премине на реализација на проектот, еден од главните чинители беше да прекине природното вегетирање на чинарот, т.е. да се почне со санацијата по опаѓање на листовите. Во тек на целата активност при санацијата и ревитализација на чинарот, експертот, професорот Ацевски беше во секојдневна комуникација со надлежните од општината и за сите предвидени активности и состојби навремено ги информираше. Сите активности и новонастанати состојби стручно и научно ги презентираше со што овозможи полесно согледување на преземените мерки. Пред се, објектот за работа, чинарот и неговата непосредна околина, беа заградени со соодветна ограда за да може предвидените активности непречено да се изведуваат. Беа поставени и две информативни табли за да се информираат граѓаните за преземените активности, име на проектот, начелник, извршител и имплементатор на проектот.

Изглед и состојба на чинарот пред санацијата

Активности при санацијата на чинарот

Санацијата и ревитализацијата на чинарот се одвиваше целосно според предвидените активности со проектот и договорот. Предвидените мерки и активности целосно се имплементираа на терен, со што чинарот, кој беше доведен до

Изглед на чинарот после една година од направената санација

степен на целосно уништување, го врати својот автентичен изглед како што треба да изгледа единаесет века старо стебло. Беа преземени сите потребни мерки за негова механичка потпора со метални столбови, со што би се спречило во иднина да не дојде до кршење на стеблата или поголемите гранки. Целосно беше отстранета претходната заштита направена со шиндра, водоотпорна иверица, пурпена, стиропор, најлон и друг несоодветен материјал, што допринесе дрвото да скапе и да почне да се распаѓа, а во него да се развијат голем број на инсекти и габи. При оваа активност беше отстранета голема количина на отпад и шут. Дрвото кое беше скапано и се распаѓаше, рачно и машински се исчисти до здрава подлога.

Исчистеното дрво хемиски беше третирано со фунгициди, инсектициди и други заштитни средства за импрегнација. Со оваа активност се овозможува активна заштита на дрвото и продолжување на неговиот век. Со кастрење на гранките од поголемиот дел од крошната се намали нејзиниот обим, што понатаму ќе има влијание врз статиката на целото дрво. На одредени места каде кората беше уништена, се постави вештачки направена кора од истиот вид со цел да се запази автентичноста. На дел од стеблото каде природно се појавиле корени, беше направен дрвен сандак наполнет со земја со цел да се заштитат голите корени. Сандакот беше маскиран со вештачка кора направена од природен

Сегашна состојба на чинарот

Со сите преземени мерки и активности, како и вградените материјали, сите поставени задачи од овој проект целосно се исполнети, т.е. проектот е целосно имплементиран. Реализацијата и имплементацијата спроведена од страна на експертот проф. Ацевски целосно ги исполни предвидените барања.

При спроведување на сите активности се применети научни и стручни истражувачки методи, заради добивање релевантни и точни податоци за секое стебло, а за секоја од горенаведените активности постои фотодокументација и скици.

Чинар на локалитетот воска

Официјални податоци за староста на овој чинар не постојат. Според локалното население, тој потекнува од Османлиската Империја и е стар преку 500 години. За утврдување на староста на чинарот се користеше методата на вадење извртоци од деблото со Преслеров сврдел и броење на годовите, па оттука и податокот дека староста на овој чинар е приближно околу 600 години. Овој чинар е еден од постарите во градот Охрид. Истиот имал големо значење за локалниот живот на граѓаните од ова маало. Бил централно поставен на една поголема раскрсница каде се собирале граѓаните и тука се одвивал јавниот живот на ова маало. Со тоа, културно-историската вредност на овој чинар е голема.

Состојба на чинарот пред санација

Санација на чинарот на локалитетот Воска

Санацијата и ревитализацијата на чинарот траеше 10 дена, на следниот начин:

По заградувањето и обезбедувањето на просторот за непречени активности стручното лице проф. Ацевски ја разгледа моменталната состојба на чинарот кој понатаму ќе биде предмет на работа. Преку првичната визуелна состојба се констатира дека чинарот е во катастрофална здравствена и витална состојба поради никакво досегашно одржување и перманентно истурање на прегорено масло од некогашниот авто сервис во кореновиот систем на чинарот во минатото. Истовремено, за да не дојде до статичко нарушување на чинарот поголемиот дел од крошната беше соодветно искастрен од поголемите и тешки гранки кои во иднина би можеле да предизвикаат механички оштетувања на чинарот. На одредени места за да се овозможи механичка потпора се поставија метални потпирачи (100x100мм) со дебелина на профил 5мм. Најголемото стебло беше потпрено со еден метален столб со должина од 3м.

Сувиот и скапан дел од деблото се исчисти, а одреден дел беше оставен за да не се наруши визуелниот изглед, затоа што ќе се отвореше голема дупка во дрвото. Откако се исчисти дрвото, односно дел од мртвата дрвесина, се премина на негова заштита со третирање со заштитни инсектициди и фунгициди. Пред да се нанесат истите, дрвото со воздушен млаз беше исчистено од прашина и друг отпад за да може заштитата да биде поефикасна. Третирањето беше направено со тракторска пумпа под силен млаз. Наредната постапка беше да се импрегнира дрвото, односно мртвата дрвесина, со што би се спречило неговото побрзо распаѓање, но со тоа би се задржале неговите механички карактеристики. Импрегнацијата на дрвесината се направи со мешавина од садолин и безбоен лак во неколку слоја, која ја штити дрвесината од влага и штетници, а истовремено ја задржува природната боја на дрвото.

По листовите беше констатиран каламитет од платанов молец кој силно ги уништува листовите, така да тие пожолтуваат и паѓаат. Под кората е констатирана голема количина на јајца од платанов молец.

Покрај дрвесината третиран беше и живиот дел од стеблото, односно кората по деблото и гранките, со таканаречено зимско прскање, со бело масло и инсектицид, со цел да се уништат штетниците, инсектите и нивни ларви, каде што презимуваат.

По завршувањето на целокупната активност околу санацијата на чинарот се препорачаа одредени активности поврзани со него. За да се подобри и одржи неговата виталност, како и неговиот автентичен изглед на дрво старо скоро 6-века, се предложија следните мерки :

1. да се направи систем за наводнување и прихрана на чинарот и електрична инсталација за осветлување
2. да се нанесе квалитетна земја и природно ѓубриво (биохумус) на целата површина околу чинарот
3. да се постави осветлување кое ќе ја осветлува крошната од долниот и внатрешниот дел
4. во просторот мора да доминира чинарот и да биде главна фокусна точка.

Информациона табла после санацијата на чинарот на локалитетот Воска

Се препорачува Општината Охрид да назначи правен субјект, кој во иднина стручно ќе се грижи за состојбата на чинарите и нивното одржување.

Изготвила Фатима Шкријељ

национални
ШУМИ
во партнерство со природата